

การพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล

นางสาวเสาวลักษณ์ อนุจิตย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-705-9

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 19246432

**A DEVELOPMENT OF AN ART EDUCATION PROGRAM FOR ENHANCING
PERCEPTION ART OF PRESCHOOL CHILDREN**

Miss Saowaluck Anudit

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education**

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-705-9

เสาวลักษณ์ อนุติศย์ : การพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล
(A DEVELOPMENT OF AN ART EDUCATION PROGRAM FOR ENHANCING
PERCEPTION ART OF PRESCHOOL CHILDREN) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. โสภภาพรณ ชยสมบัติ,
อ. ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ดร. สุกฤษณ์ ศรีบุรี, 186 หน้า ISBN 974-333-705-9.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็ก
วัยอนุบาล ตัวอย่างประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี จากโรงเรียนสาธิตอนุบาล
จันทระเกษม สถาบันราชภัฏจันทรเกษม จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน กลุ่มควบคุม
จำนวน 15 คน ขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมฯ ประกอบด้วย ขั้นตอนการสร้างโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริม
การรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล ขั้นตอนการทดลองใช้โปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะ
สำหรับเด็กวัยอนุบาล และขั้นตอนการปรับปรุงโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่านักเรียน
กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่าก่อนการทดลองใช้
โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. โปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นโปรแกรมการสอนศิลปศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล ประกอบด้วย
การจัดกิจกรรม 3 ชั้น คือ 1) ชั้นกิจกรรมการมอง การเห็น การสังเกตและการสัมผัส 2) ชั้นกิจกรรมการถามและ
ตอบ และ 3) ชั้นกิจกรรมศิลปปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะในเรื่องเส้น รูปร่าง รูปทรง
สีและพื้นผิว โปรแกรมฯ ที่ปรับปรุงแล้ว ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ ผู้ใช้โปรแกรมฯ และกลุ่มเป้าหมาย
โครงสร้างและลักษณะของโปรแกรมฯ เอกสารและสื่อของโปรแกรมฯ ซึ่งได้แก่ 1) คู่มือการใช้โปรแกรม จำนวน
2 เล่ม เล่มที่ 1 แนะนำโปรแกรม เล่มที่ 2 คู่มือครูส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะ 2) แผนการสอนศิลปศึกษา จำนวน
20 แผน 3) เครื่องมือประเมินผล ได้แก่ แฟ้มรวบรวมผลงานศิลปะของนักเรียนรายบุคคล

ภาควิชา _____ ประถมศึกษา
สาขาวิชา _____ การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา _____ 2542

ลายชื่อนิลิต _____
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

3972299927 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORD: PROGRAM / ART EDUCATION / ART PERCEPTION / PRESCHOOL CHILDREN

SAOWALUCK ANUDIT : A DEVELOPMENT OF AN ART EDUCATION PROGRAM FOR ENHANCING PERCEPTION ART OF PRESCHOOL CHILDREN. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SOPAPAN CHAYASOMBAT, THESIS COADVISOR : ASSIST. PROF.SULAK SRIBURI, Ed. D. 186 pp. ISBN 974-333-705-9.

The purpose of this research was to develop an art education program for enhancing perception art of preschool children. The subjects, 30 five-and-six-year-old grade 3 preschool children from Chandra kasem Kingdergarten Demonstration school, Rajabhat Institute Chandra kasem, were divided into two groups, 15 students in the experimental group and the other 15 in the control group. The steps involved in program development consisted of constructing, trying, and revising an art education program for enhancing perception art of preschool children.

Results

The program was implemented and the results were as follows:

1. The perception art scores of the students in the experimental group were statistical significantly higher than those of the students in the control group at .01
2. The perception art scores of the student in the experimental group were statistical significantly higher than those before the program was implemented at .01
3. The design program, a program design to teach art to preschool children, consisted of these activities, 1. looking, seeing observing and touching 2. questioning and answering 3. art practice to enhance perception art in line, shapes, forms, colors and texture. The revised program consisted of basic concepts, principles, program users and target group, structure and characteristics of the program, documents and visual aids consisting of two program guides (Book 1: Introducing the program; Book 2: Teacher' notes to enhance perception art), 30 art education lesson plans, and instruments used in the evaluation consisting of students' art portfolios.

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2542

ลายชื่อนิลิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผศ.โสภภาพรรณ ชยสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ ผศ.ดร. สลักษณ์ ศรีบุรี อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วมซึ่งได้ให้คำแนะนำ ข้อคิด และการแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ.โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ที่ร่วมพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. น้อมศรี เกท ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. จิระพันธ์ พูลพัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ตรวจสอบและให้ข้อแนะนำในการปรับปรุงงานวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์และถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริลักษณ์ ศรีกมล อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ และอาจารย์อภิสิทธิ์ จรัสชวนะเพท ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ศรีนทร วิทยะสิรินันท์ ผู้ซึ่งจุดประกายความคิดและสนับสนุนทำให้ผู้วิจัยสนใจการวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์จินตนา สุขสำราญ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาครู – นักเรียน โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม สถาบันราชภัฏจันทระเกษม และโรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก ที่ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือการดำเนินการวิจัยทุกชั้นตอนเป็นอย่างดี ขอขอบคุณคุณปิยรัตน์ โลดโคตที่ให้ความช่วยเหลือในการทำรูปเล่ม ขอขอบคุณ คุณวีระชาติ จีระงาม ผู้ซึ่งให้การสนับสนุน ห่วงใยและให้กำลังใจจนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

กราบขอบพระคุณพ่อและแม่ ผู้ให้ความรัก ให้การสนับสนุนด้านการเงิน ทำให้ลูกได้รับโอกาสที่ดีทางการศึกษา พร้อมทั้งคอยให้กำลังใจและห่วงใยอย่างเสมอมา

เสาวลักษณ์ อนุติชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ศิลปะศึกษาในระดับอนุบาล.....	11
ความหมายของศิลปะศึกษา.....	11
กิจกรรมศิลปะศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะศึกษา.....	14
ทฤษฎีศิลปะศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล.....	16
พัฒนาการทางศิลปะของเด็กอนุบาล.....	19
การรับรู้.....	24
ความหมายของการรับรู้.....	24
มโนทัศน์ทางการรับรู้.....	25
การรับรู้ทางศิลปะ.....	26
ความหมายของการรับรู้ทางศิลปะ.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		
2	พัฒนาการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอนุบาล.....	28
	พื้นฐานการเห็นและการรับรู้ในงานทัศนศิลป์.....	31
	ส่วนประกอบพื้นฐานของงานศิลปะ.....	31
	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมองเห็น.....	34
	การพูดและการใช้ภาษาของเด็ก.....	37
	ขั้นตอนพัฒนาการทางภาษา.....	37
	ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและการคิด.....	40
	โปรแกรมการสอน.....	41
	ความหมายของโปรแกรมการสอน.....	42
	องค์ประกอบของโปรแกรม.....	42
	การพัฒนาโปรแกรมการสอน.....	42
	การประเมินผลโปรแกรมการสอน.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
	งานวิจัยในประเทศ.....	43
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	46
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
	การสร้างโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	50
	การทดลองโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	54
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
	การปรับปรุงโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	64
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรม ฯ.....	66
	ตอนที่ 2 การสรุปผลเชิงบรรยายจากข้อมูลพฤติกรรมกรรับรู้ทางศิลปะ.....	68
	ตอนที่ 3 การนำเสนอโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะฉบับสมบูรณ์.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
	สรุปผลการวิจัย.....	75
	อภิปรายผลการวิจัย.....	76
	ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้.....	81
	ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย.....	81
	รายการอ้างอิง.....	82
	ภาคผนวก.....	91
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	92
	ภาคผนวก ข ตัวอย่างการคำนวณค่าทางสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
	ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้การวิจัย.....	108
	ภาคผนวก ง เอกสารและสื่อของโปรแกรม.....	124
	ประวัติผู้เขียน.....	186

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	พัฒนาการรับรู้ทางสายตา.....	30
2	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ทางศิลปะก่อนทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	57
3	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ทางศิลปะหลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	66
5	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ทางศิลปะก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลอง.....	67
6	ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	95
7	คะแนนการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	101
8	การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาลก่อน และหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลอง.....	107

สารบัญแนกมึ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบความคิดการสร้างโปรแกรม.....	51